

Mégis elszámolható a nyugta?

Néhány éve az új számviteli törvény elfogadásakor a számviteli bizonylat paramétereit megváltoztatták. Ebből lehetett azt következtetni levonni, hogy a számviteli szabályok már nem követelik meg, hogy a számviteli bizonylat tartalmazza az igénybevevő nevét és címét. Ez azt is jelentheti, hogy a korábbi véleményekkel szemben már elszámolható a nyugta is! A nemzetgazdaság működésének hatékonyságát is növelhetne, ha nem kellene a kénytelen az amúgy le nem vonható Áfát nem tartalmazó parkolási számlákkal, benzinszámlákkal és postai számlákkal...

Miről is van szó?

A nyugta elszámolását a könyveléssel foglalkozó szakemberek egy része összeegyeztethetetlennek tartják az előírásokkal, pedig, ha konkrétan rákérdezzük, szembesítve őket a jelenlegi előírásokkal többen döbbenten hőkölnek vissza. *Hogyhogy? Kérdezik maguktól és a környezetüktől. Erről miért nem lehetett eddig tudni?* Nos, egyrészt azért mert a nyugtát elszámolását lehetővé tevő változás nem törvénymódosítás útján, hanem egy új törvénnyel került a szabályok közé, másrészt azért, mert a jogszabály értelmezésével foglalkozó köztisztviselők nem voltak érdekeltek egy ilyen könnyítés kommentálásában.

Mi történt eddig, ha nyugtát kapott egy könyvelő?

A számviteli elszámolások közé – mindenféle vélt, ám korántsem mindig valós indokok alapján – megtagadta rögzíteni a könyvelést végző személy, mondván, hogy ez nem is számviteli bizonylat. Szerencsére ez nem mindig van így! Lesznek olyan esetek, amikor a könyvelő utasítható arra, hogy ezeket a bizonylatokat a rajtuk szereplő valós gazdasági esemény tartalmaként rögzítse! Ezzel lényeges adóösszegek takaríthatók meg, hiszen a kiadásokat nem kell más „számlával igazolt” kiadásokkal helyettesíteni.

A jogszabály szerinti meghatározás és története

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Sztv.) rendelkezése a következő: külső bizonylat esetében a bizonylatnak tartalmaznia kell többek között: a bizonylatot kiállító gazdálkodó nevét, címét (Sztv. 167. § (1)). Ennek a nyugta is megfelel! A korábban hatályos, számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvény 85. §-ának (1) f) bekezdése kimondta, hogy külső bizonylat esetében a bizonylatnak tartalmaznia kell többek között: a bizonylatot kiállító gazdálkodó nevét, címét, adóazonosító számát, a bizonylat címzettjének nevét, címét, a kapcsolódó adó(előleg) alapját és összegét, felvásárlási bizonylatnál a bizonylatot kibocsátó és a felvásárolt terméket átadó aláírását is. Ezek alapján a nyugta korábban nem felelt meg a számviteli törvény 85. §-ában meghatározottaknak, mivel azok hitelt érdemlően nem bizonyították, hogy ki a szolgáltatást igénybe vevő, illetve ki a vásárló, így azok a számviteli költségelszámolás során nem voltak használhatóak.

A minisztérium közbeszól

Természetesen a nyugta elszámolásának lehetőségéről a minisztériumnál (az akkor még létező Pénzügyminisztériumnál) is tudnak, de a Számviteli Főosztály szakemberei úgy vélik, hogy (2998/2/2005. ikt. számú levelük alapján), hogy a nyugta nem azonosítja a feleket (csupán az egyiket), pedig ez alapvető feltétele annak, hogy a gazdasági esemény valós lehessen. Véleményük szerint a nyugta amúgy sem képes megfelelően dokumentálni a gazdasági eseményt. Az álláspont teljesen jogosan védi a számviteli bizonylat fogalmát és kellő hangsúlyt ad a másodlagos – számviteli alapelvek alapján – elvárható tartalmi és formai kellékeknek. A törvény értelmezése azonban az alapelvek szintjén - szinte nyilvánvalóan - eltéréseket is jelenthet. Talán a legigazságosabb értelmezés az lehetne (amelyet a Pénzügyminisztérium érthető módon hivatalosan nem támogatna), amely a nyugta elszámolását a gazdasági esemény további alátámasztását igényelné, de azt a számviteli törvény alanyára bízna.

Ausztriában biztos megkergültek...

Tankolt Ön már Ausztriában; és hiába kapálózott, hogy megadja a cége nevét és címét és sehogy se ment? „Bitte, ihre rechnung” – hangzott a kútkezelőtől és már tolongtak is Ön mögött a többiek. Ezek szerint itt megkergültek a cégek? Hogyhogy nem adnak számlát? Nos, Az Európai Unióban egy sor szolgáltatásnak és beszerzésnek nemhogy az Áfa tartalmát nem lehet visszaigényelni, hanem költségként sem lehet elszámolni. Más országokban - ilyen Ausztria is – bizonyos értékesítésről eleve nem kell számlát kiállítani ahhoz, hogy az alkalmas legyen az elszámoláshoz, és ezt nem az igénybevevő döntésére bízják, hanem a kibocsátónál eleve kiiktatják ezt az amúgy is időrabló foglalatosságot.

Szállodai malőr

A világ számos országában döbbenet néznek recepcióásra, amikor elkezdjük betűzni annak a cégnek a nevét, akit a számlán szeretnénk látni. Persze néhány nívósabb szállodában már felkészültek az ügyfelek effajta „hóbortjaira” és szemrebbenés nélkül eleget tesznek a különös igénynek. Persze sorolhatnánk a különböző példákat, amely a magyar számviteli bizonylat túlzott szigorúságát jellemzi. A külföldön kiállított bizonylatra nem vonatkozik a magyar számviteli törvény, az a helyi szabályok alapján minősül a beszerzés, vagy a szolgáltatás igénybevétele kapcsán megfelelő bizonylatnak. Ezt a magyar jog – formai okokra hivatkozva –nem bírálhatja felül.

Felkészületlenek a számlakibocsátók?

A nyugtát a jogszabály alapján a készpénzzel, készpénz-helyettesítő eszközzel történő kifizetésről a kibocsátónak kötelessége kérés nélkül is kibocsátania, míg a számla csak kérésre bocsátandó ki, és ehhez egy sor adatot kell a kibocsátónak rendelkezésre bocsátania, ráadásul más – jóval időigényesebb és költségesebb - ügyviteli folyamat végigvezetése is szükséges. A számlakibocsátók nyilván lusták, és felettébb körülményes módon szinte rájátszanak arra, hogy a számlakiállítás lehetőleg még nehezebb folyamat legyen.

A számlakibocsátók valós indokai

Az igazság viszont az, hogy a magyar tulajdonú vállalkozások – néhány üdítő kivételtől eltekintve – eleve ellenállnak, vagy képtelenek megfelelni a magasabb szintű adminisztrációs módszereknek, a multinacionális vállalatok pedig rendszerint meglepődnek a számlákhoz kapcsolódó példányszámozási, szoftveres, „használati-útmutató”, vagy netán a „nyomtatványosdi” módszereken. A rugalmasabb cégek felkészültebbek és a számlázáshoz

szükséges név és címadatok rögzítésével segítik a gyorsabb ügymenetet, viszont akadályozza őket, hogy a pénztárgépek „fekete-doboz” szabályai bizony igencsak nehezen integrálhatóak a meglévő informatikai rendszereikhez. Mindezek tudatában egyenesen felháborító lehet az a következtetés, hogy az amúgy fejlett Nyugat-Európai piacgazdaságokban ezek szerint a nyugtát is elszámolni engedő jogszabályok igencsak sérülékeny rendszerre utalnak, ami ki van téve a visszaéléseknek. A magyar gyakorlattal szemben mégsem fordul meg a vállalkozások vezetőinek fejében, hogy az utcán összeszedett, vagy családtagjaik által kért nyugtákat erőltessenek a könyvelésbe. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy szemben a formai elemeket előtérbe toló magyar gyakorlattal szemben náluk a valós tartalom figyelembe vétele a fontosabb.

Egyszerűsítés az Európai Unióban

Az Európai Unióban már régóta rájöttek, hogy nincs is értelme olyan bizonylatok kiállítását előírni, amelyek a helyi vállalkozásoknak egyáltalán nem lennének hasznosak. Bár a magyar szabályozást hozzáigazították ehhez az alapelvhez, a gyakorlat csak lassan kezdi alkalmazni az adminisztrációs könnyítést.

A tartalom elsődlegessége a formával szemben?

Bár a törvény szövege szerint a külső bizonylatnak nem is kelléke a vevő neve, és annak költségként való elszámolásaként nem ez a döntő, azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a gazdasági esemény kinél jelenik meg valósan. A valós körülmények igazolását azonban egyáltalán nem az ÁFA tv. szerinti kötelező formai kellék vagyis a „vevő neve, címe” jelenti! A számviteli törvény szerint a valódiság elvét is sértené, ha a Szvt. alanya egészen egyszerűen valótlan tartalmú bizonylatokat számolna el. Ezzel szemben éppen a törvény külső-bizonylatokra vonatkozó specifikus, kevesebb formai megkötést tartalmazó szabály miatt lehetséges az a megközelítés, amely nem a vevő feltüntetésétől teszi függővé azt, hogy a bizonylat hitelesen dokumentál-e egy gazdasági eseményt.

A nyugta formai kellékei

A nyugta adóigazgatási azonosításra alkalmas bármely olyan bizonylat, amely legalább a következő adatokat tartalmazza (Áfa tv. 13.§ (1) 20.):

- a) a nyugta sorszáma;
- b) a nyugta kibocsátójának neve, címe, adószáma;
- c) a nyugta kibocsátásának kelte;
- d) a fizetendő összeg;

Ki lehet jelenteni: az előbbi négy pontban megjelölt, vagyis összesen hat kellék elégtelen információt tartalmaz ahhoz, hogy egy nyugtából önmagában számviteli bizonylat legyen.

Az informatika régóta „lelépte” a nyugta tartalmát

Tíz évvel korábban tíz nyugtából 9 csak arra volt képes, hogy a minimális feltételeket teljesítse. Manapság tíz nyugtából kilenc túlteljesíti a hat feltételt. Miért? Talán azért, mert a kibocsátók a bevételeik elszámolása terén már jóval szélesebb igényeket támasztanak. A gyorséttermek számolni akarják az eladott hamburgerek típusát és számon tartanak az eladás pontos időpontját is. A hipermarketek pedig egyenesen regényeket írnak az értékesítésükről, az éttermek pedig a napi specialitásaikat is név szerint tüntetik fel, sőt nem felejtik el – sok cégvezető bánatára – a családi kedvezmény feltüntetését.

A nyugta több információt tartalmazhat?

Hányszor láthat bárki olyan parkolási számlát, amely már nem tartalmazza azokat az adatokat, amelyet a nyugta még tartalmazott? Például a parkolási számlán már csak a dátum van, míg ugyanazt a számlát megelőző nyugtán még a pontos időpont is szerepel. Bár a parkolási szolgáltatást az igénybevevő a kapott számla alapján üzleti célúnak is feltüntetheti, ha az amúgy késő estére esik, akkor az hogyan lehetne üzleti célú? Netán a mozi-látogatás, vagy a budapesti éjszakában egy kis dorbézolás is lehet minden vállalkozás esetén üzleti célú? (Lásd a mellékelt nyugtát...) Ez alapján egyértelműnek látszik, hogy számos olyan szolgáltatás és beszerzés van, amelynek megvásárlása, vagy amelynek igénybevétele során olyan nyugta készül, amelynek az adattartalma jóval bővebb, mint az ugyanarról szóló számláé.

Nyugtából gyártott számla

Számos olyan eset található, ahol a nyugtát kiállító szervezet azonos adatokat tüntet fel a számlán és a nyugtán. Ilyen bizonylat a postai szolgáltatások készpénzzel történő fizetése esetén kapott nyugta, illetve számla. A szokásos és az ajánlott küldemények számát és egységárát ugyanabban a rendben és struktúrában lehet megtalálni a Magyar Posta Rt. által kiállított számlán és nyugtán. Ebben az esetben a vevő nevének és címének feltüntetése semmivel sem azonosítja jobban a szolgáltatás igénybevevőjét, hiszen a Magyar Posta Rt. évek óta „leszokott” az egyébként jogosulatlan igényéről, hogy a feladó nevét kívánja csak a számlán feltüntetni. Egyébként ezt a jogszerűtlen gyakorlat végét éppen az jelentette, hogy maguk az igénybevevők tiltakoztak az ellen, hogy ügyfelük, megbízójuk nevében, megállapodásuk szerint általuk vállalt szolgáltatás igénybevételének körülményeit (pl. közvetített szolgáltatás tényét) a Magyar Posta Rt. felül kívánta bírálni.

Ön is kért már számlát valaki „javára”?

A válasz rendszerint kitérő lenne, de természetesen sokan lennének olyanok, akik bútorokat, számítástechnikai eszközöket, irodaszereket, híradástechnikai készülékeket vásároltak úgy, hogy egy vállalkozás nevét és címét olvasták be a számla kiállítása során. A számlát kiállító természetesen nem tud meggyőződni arról, hogy a felhasználó jogosan kéri-e a bizonylatot a bediktált vevőnek, de ez nem is a feladata. Gondban lehet viszont az adóhatóság, aki, mint tút a szénakazalban keresi azokat a tételeket, amelyeket az adózók úgy tüntetnek fel a könyvelésükben, mintha azt tényleg ők is használták volna fel. Ez azt bizonyítja, hogy a vevő neve és címe rovat nem feltétlenül visz közelebb annak meghatározásához, hogy ki a valós igénybevevő, vagy a terméket felhasználó.

Valós nyugta „agyondokumentálás” nélkül

Sokan elgondolkoztattak már azon, hogy egy amúgy is útnyilvántartást vezető „céges” személygépkocsi esetében vajon miért van szükség állandóan a vevő nevével is ellátott számla beszereztetésére, ha az útnyilvántartásból amúgy is kikövetkeztethető a tankolás ténye (pl a töltőállomás nyugtán szereplő címe alapján)? Az sem látszik világosnak, hogy a fogyasztás tartalmát is magában foglaló étermi nyugtát miért kell egy olyan vevő nevével és címével megfajlani, akinek ezen adatai a fogyasztás tényét, és az annak kapcsán felmerült üzleti jelleget az égvilágon semmivel sem erősíti, vagy gyengíti (inkább az lenne a jó, ha az üzleti eseményre valamilyen emlékeztető információ – pl. nevek és más üzleti információk – kerülnének a bizonylatra).

A valódi tartalom megjelenítése és értelmezése

A nyugtát a közhiedelem megbélyegzi, mint bizonylattípust, hiszen alapvetően a bevétel dokumentálására szolgál. Bár a jogszabály szövege szerint a nyugta elviekben elszámolható, szó sincs arról, hogy a jövőben pénztárgép-fecnik között fognak turkálni a könyvelők, találgatva azt, hogy melyik bizonylat vajon miről is szól! A nyugtán megjelenő információk alapján kell megítélni a gazdasági esemény valós tartalmát. Ha ezek az információk elégtelenek, akkor nem lehet szó arról, hogy az adott nyugtát számviteli bizonylatként elszámolják!

Minden eset más-és-más

Szinte minden esetet külön-külön kell megítélni, de az biztos, hogy a bizonylatot nem az teszi hitelessé, hogy azon feltüntetik-e a vevő nevét és címét, vagy aláírják-e. Az alábbi példákban és a mellékelt nyugtákkal csak kísérletet lehet tenni arra, hogy néhány nyilvánvaló eset bemutatásra kerüljön!

Nem ajánljuk, ha...

A nyugtákat időnként maga a vállalkozás számviteli politikája, vagy számlarendje tiltja ki az elszámolható bizonylatok köréből! Természetesen akkor sincs helye a nyugta elszámolásának, ha a számviteli elszámolásra átadott nyugta valójában nem is a saját kiadását tartalmazza. Arról sem érdemes megfeledezni, hogy legyen a nyugta elszámolásakor valamilyen bizonyító jellegű tény, megállapodás, vagy akár magát a szolgáltatásnyújtás lehetősége bizonyítéka, esetleg rendelkezésre álljon egy tanúvallomás alátámasztásként. (Pl. üzemanyag tankolása, jármű tulajdonlása, bérlése mellett).

Nem tudja elképzelni milyen nyugta alkalmas az elszámolásra?

Képzelsen el egy Betéti társaságot, ahol a közreműködő beltág szakértői tevékenységet folytat, számára a gépjármű használata létfontosságú. A személygépkocsi futásáról útnyilvántartást készít, a magánhasználatot a cég számára megtéríti. A parkolásról azonban nem kér számlát, hiszen azon az üzleti felhasználást bizonyító információk vannak és az pontosan egyezik az útnyilvántartásával. A parkolásról szóló nyugtákat a könyvelője rendben költségként elszámolja, de általános forgalmi adót nem helyez levonásba egyrészt azért, mert azt jelenleg amúgy is tiltja a törvény, másrészt mert arról a beltág nem számlát, hanem nyugtát kért. (A melléklet parkolási nyugtát számolja el a Bt.)

Végül: mozdulatterv a nyugta elszámolásához

1. A kapott nyugta esetében kétség nélkül kell megállapítani az azon szereplő gazdasági esemény tartalmát
2. Vezessük rá a bizonylatra a könyvelés módjára, az érintett könyvviteli számlákra történő hivatkozásokat
3. Tüntessük fel a könyvviteli nyilvántartásokban történt rögzítés időpontját
4. Kerüljön rá a könyvelést végző személy azonosítása (annak érdekében, hogy a rögzítés időpontja igazolható legyen)
5. A fentiek alapján rögzítsük a főkönyvi (naplófőkönyvi) nyilvántartásban az adatokat.